

Csoda

Abrándjaimnak szárnya nőtt,
minden úgy van, ahogy
[kivantom,
porladó virágórák
megállítják a csobogó időt,
fekszem, s fűszál pörög a
számában.

Látom: úszik az égben
rőtörös sárly
és indigókék háromlábú ló,
amíg lassan pusztuló
szivemre hullik

[pitypangzapor,
s gyárkémény korma:
beszélő füst kigyulladt
[ceruzából.

Fekszem hanyatt,
mellettem fejfújja magát s
[égbe száll
egy ragyogó levelibéka;
kibeszélem minden

[szomorúságom,
s szertepattan a bánat
[buboréka!

SVÁBY LAJOS:
TÓTH ÁRPAD

A nagyérdemű...

— Mi dolga van most? —
érdeklődött tőlem ellenállha-
tatlan mosolyával a mű-
vész. —

— Ha maga kívánja, ak-
kor semmi! Mert ha aranyat
érne minden percem má-
sutt, ha magának áldozom,
még mindig csak én nyerek!
— feleltem gyalázatos elmes-
kedéssel súlyosbított híz-
gással.

— Helyes! — vette igény-
be önfeláldozásomat a mű-
vész egy biccentéssel. Az-
tán folytatta: — Erdekes
megbízatom volna a maga
számára, úgy, hogy kölcsö-
nösen okulhatnánk és mu-
lathatnánk a dolgon.

— Rendelkezzék velem! —
csaptam össze bokámat.
— Hát nézze! Tegnap elő-
szőr énekeltem a rádióban.
Szeretném tudni, milyen si-
kerem volt. De valóban!

— Hogy-hogy valóban? —
hüledtem.

— Maga tudja, hogy egy
üzemben, az igazgatótól le-
felé, rendező, szervező mind,
ha csak gázszükségletet nem
terveznek, megdicsérik a
produktót. A kritika sem
elfogulatlan és főleg szem-
pontjai vannak. Az ismerő-
sök, barátok, kartársak szem-
től szemben való magasztal-
lásait, vagy rajongó leveleit
mind-mind érdekek vezetik.
Saját magát magnetofonon
visszahallgatva, az ember
nagyon tévedhet. Egyetlen
mód marad, hogy pontosan
értésüljünk róla: hogyan ha-
tott a mutatóványunk...

— Az mi? — kérdeztem
őszinte kíváncsisággal.

— Az, az, hogy teljesen
ismeretlen, érdektelen, átlag-
os nagyérdemű közönség
bírálatát leshetjük el, köz-
vetlenül. Ez pedig úgy tör-
ténhet, hogy elindulunk ket-
ten kóborolni. Magának ren-
geteg ismerőse van, azoktól
csak úgy véletlen faggatózni
fog előttem föllépésemről, de
úgy, nem árulja el, hogy a
tettes én vagyok!...

— Óriási! — egyeztem
bele.

Azzal nyakunkba vettük a
várost.

Első ismerős, akibe né-
hány lépés után máris sze-
rencsében belebotlunk, egy
vidéki barátom. Csinos nő-
vel jött karöltve. Előszőr azt
véltm a feleségével... Nem
baj! Mindjárt megtudtam,

hogy az illető hölgy, az
édes... izé... unokahuga és
mint előadóművész nő mű-
dik... Remek! Egyszerre
két véleményt is hallhatunk
a művész énekeről, egy
laikus és egy szakvéleményt.

Rövid hogyvagyozás és
mitsinálózás kölcsönös ki-
cserélése után ügyesen a
tárgyra tértem: szokott-ra-
dióelőadásokat hallgatni a
barátom?

— O, hogyne! Allandóan!
— hangozott a válasz.

— Hát akkor nem hallot-
tad, véletlen, a tegnapi mű-
sor szenczióját, X. Y. mű-
vész nő énekét?

— Dehogynem! Rég nem
állott módomban ilyen üde,
kedves női hangot hallani!
Kár, hogy rövid volt a mű-
sora. Ilyen számokat kelle-
ne többet és hosszabban a
műsorba iktatni! — lelkesed-
tem barátom, Mire én is
fellelkezve az „unokanővé-
kéhez” fordultam:

— És kegyed nem halotta
esetleg?

— Hallottam, igen, én is!
Csoda, hogy lélegzítő szí-
rénáknak nem csinálnak már
számokat a rádióban, ha
ilyen hangok is szerepelhet-
nek ott — mondta tompa,
megvető hangon az unoka-
nővér.

Püff neki! Két homlok-
egyenest ellenkező nézet!

Mentünk tovább a mű-
vész nővel, kedves csacsogá-
s kíséretében. Hogyhát: így-
úgy, ez és az és meggy-
más!...

De alig jutottunk odább,
máris ismerős arcot fedez-
tem föl a szemközti járóke-
lők között. Eppen levitézlett
operaénekes, jelenleg ének-
tanár barátom jött felénk.
Elcsiptem! Bár rendkívül si-
etős útjára hivatkozott, ám-
de amikor a művész nő
rádiószereplését említettem, ez
egészen elfeledtette vele sűrű-
s dolgát. Így kezdte:

— A, én nemigen hallga-
tok rádiót. De a tegnapi
hangversenyt véletlen vé-
gigfűleltem. Az illető hölgy-
nek, ha találkozol vele, meg-
mondhatod...

Itt jelentősen sandított a
művész nőre. De az máris
rázta fejcséckéjét:

— Csak mondja bátran!
Nem én vagyok az illető!

— Hát még ha maga is
az, akkor is kifejtetem,
hogy a maga hanganyaga ki-

tűnő. De a szövegkiejtése,
különösen a magas fekvé-
sekben katasztrofálisan rossz.
Az i-hangjai u-k, és az
u-hangjai ó-k. Ez nem megy.
Áztán a hangját előre kel-
lene hozni. A pianóinak in-
fámisan reszelős hangját
meglágyítani. Szóval egy-két
évi átgyúrás nem ártana en-
nek az énekesnőnek, mielőtt
újra mikrofon elé eresztik.
Akkor nem mondom...
Még vagy negyedórát hall-
gattuk a tanár magyaráza-
tát, mielőtt észébe jutott,
hogyhát elkésett... És ro-
hant.

Mi pedig haladtunk to-
vább a művész nővel. Hogy
tőle: ugyancsak másik érte-
kezést élveztek végig hangja
és általában az énekhang
tárgyában. Így érkezünk
egy üzlet elé. Ajtájan ép-
pen idősebb nőismerősöm
lépett ki. Hozzászögödtünk
és érdeklődésemre igazán
sokatigerő választ nyertünk:

— Hogy hallottam-e? Hi-
szem nekem a rádió minden
szórakozásom. Mindent meg-
jegyzek, ami csak érdemes
adástól közöl. Ez az új éne-
kes nő nem rossz éppen. Cs-
pán nagyon nagyon gyömsom-
jam... modorosan, agyonis-
kolázottan énekel. Talán ha
a maga természetes hangját
hallatná, az százszor hatá-
sosabb lenne. Így tiszta nya-
fogás néhol...

Tessék! Az ellenkező vég-
let!

Elfogtuk a következő tag-
ját a Nagyérdemű közön-
ségnek. A fölfogása az volt,
hogy megjárta volna a hang-
verseny, csak ne olyan zsu-
foltan peregetek volna, egy-
más sarkára taposva egyes
számai.

De erre a következő har-
madik ismerős ellenkezőleg
azt kifogásolta a műsorból,
hogy szüneteket kell egyes
énekszámok között kivárni.

A közvetlen második bí-
ráltól azt tudtuk meg, hogy:
tárgyilagosan ítélettel súly-
kornyikálás volt ennek a
fölfedezett új csillagnak a
hangja — és a konyha le-
vegője terjeng inkább rajta,
mint a műgonddal felépített
hangversenyé.

De az utolsó előtti bírá-
lat egy kalap alá vette a
músort a rádióinak kínos
igyekezettel összeállított sok
más olyan műsorával, ami
„magas” a rendes, művelt
ember füleinek és csak ze-
nebolondok észelőségét ve-
szí számba.

Elég!

A további kísérletekről
már szédülő fejjel, teljes lei-
ki zürzavarral mondtam le a
szegény művész. Az utol-
só fórum az ismeretlen
Nagyérdemű közönség, ami-
ben bizott, így nyilatkozott
neki... sajnos — sajnos!

A szülőföld krónikája

Helytörténet-írásunk az
utóbbi években örvendete-
sen megelénkült. Országos
jellegű és vidéki kiadványok
egész sora jelzi a kutatók,
intézmények és kiadók egy-
re tervszerűbb munkáját,
növekvő buzgalmát, ami ta-
lálkozik az olvasók igényei-
vel, érdeklődésével is. Igé-
retes jelenség, hogy a törté-
neti érdeklődésből sarjadt
gyűjtő-, feldolgozó munka
nem a kevesek, a hivatásos
kutatók „kiváltsága” csupán,
hanem önkéntes munkatár-
sak százainak kedvvel, lel-
kesedéssel végzett „mellék-
foglalkozása”. Elegendő, ha
a honismereti szakkörökre
utalok, amelyekben fiatalok
és idősek használnak dolgoz-
nak lakóhelyük történeté-
nek, népeletének feltárásá-
ért, jobb megismeréséért.
Széles bázisa és remélhetőleg
jó utánpótlása ez a korszerű
helytörténeti kutatásnak.

Szécsi György Mórahalom-
nak, a régi szegedi határ-
ból kiszakított tanyaköz-
ség történetét és mai életét
vizsgálja. Szeged határa a
török hódoltság alatt elha-
gyatottá vált és újbóli be-
népesedése csak a török után
indult meg. Az 1700-as évek-
ből a lakatlan vidékre szeg-
edi parasztok települtek,
akik kezdetben ideiglenes
szállásokat építettek. Eleinte
a városhoz közeli földeket
szállított meg, majd fokozat-
osan haladtak ki a meg-
műveletlen pusztákra. A
XVIII. század végétől kez-
dett gyakorivá válni a ta-
nyára való állandó kiköltö-
zés. A tanysodáshoz hozzá-
járult Szeged városának
földbirtokpolitikája. A vá-
ros ugyanis a csupán kül-
terjes állattartásra hasznosí-
tott pusztákból időnként
nagy területeket kihalásított
és haszonbérbe adott. 1845-
ben 12 000 hold közlegelőt
parcellázott, amit 260 első-
tanyai gazda vett bérbe. A
bérbeadások a múlt század
végén és századunkban is
folytatódtak, így lassan be-
népesült az egész szegedi ha-
tár. Mórahalom (régén Alsó-
központ) a hajdani Alsótá-
nya természetes központja,
ahol 1892-ben létesült tanyai
közigazgatási kirende-
ltség. Aránylag korán falu-
monográfia. A szerző nem
is törekedett erre. Célja az
volt, hogy közel hét évtize-
des élettapasztalata, szerte-
ágazó vizsgálatai és részben
mások eredményei alapján
egy Szeged környéki tanya-
község múltjának és mai
életének jellemzőbb saját-
ságait fölvázolja, olyan képet
rajzoljon, mely mozaikokból
áll össze. Ezt a célját be-
csülettel elérte.

Végül dicséret illeti a köz-
ségi tanácsot a tartalmas,
szépen illusztrált könyv ki-
adásáért. A mórahalmi pél-
da követésre méltó.
Juhász Antal

A könyv második része
Mórahalom legújabbkori törté-
netének, a főlásbadulás
óta lezajlott változásoknak
fölmérésére tesz kísérletet.
Jól érzékelteti, mit jelen-
tet a nehéz sorsú kisbér-
lő társadalomnak, amikor a
földosztáskor „árendás” föld-
je birtokába jutott. Figyel-
me a termelőszövetkezetek-
től a falusi népművelésig,
egészségügyi helyzetig min-
denre kiterjed

Szécsi György könyve nem
rendszeres, korszerű tudomá-
nyos igényrel írott falu-
monográfia. A szerző nem
is törekedett erre. Célja az
volt, hogy közel hét évtize-
des élettapasztalata, szerte-
ágazó vizsgálatai és részben
mások eredményei alapján
egy Szeged környéki tanya-
község múltjának és mai
életének jellemzőbb saját-
ságait fölvázolja, olyan képet
rajzoljon, mely mozaikokból
áll össze. Ezt a célját be-
csülettel elérte.

Végül dicséret illeti a köz-
ségi tanácsot a tartalmas,
szépen illusztrált könyv ki-
adásáért. A mórahalmi pél-
da követésre méltó.
Juhász Antal

Ténagy Sándor versei:

Messzeségek

1.
Szőlőhegyek és szénhányák mögött
városok: templomokkal, gyárkéményekkel
és antennatornyokkal —
Jártam én erre valaha,
csak már elfelejtettem?
Szobám négy fala négy égtáj, itt végződnek
a messzeségek és innen indulnak
a messzeségbe az utak.

2.
Támaszpontok és átkelőhelyek:
kenyér és kenyér az asztalon —
és csiszolt üvegváza: tündéri vízeséssel —
és trópusi pihenőhely: a szerelem
piros árnyéka: arcomon.

3.
E sárga, tompa délutáni
olyan egyszerű minden, olyan közeli —
ha kinyitom szemem,
a bejárhatatlan utak vezetérnek,
nézek magamra, mint hivatlan ismerősre,
ki elindult nemrég s máris megérkezett.

Beteg vagy

Egyszer csak elmegy
Hálóing, törülköző
a szatyorban.
Kísérlek, segítlek
szótlan.
Üvegajtó.
Bezárul a csapda.
Most itt hagylak.
Magadra.
Hirtelen felni kezdek,
gyere vissza,
gyere vissza.
Agyad hűsítő növény,
szirmaim kinyitja.
Mondanám, ne félj,
de már messze vagy,
messze.
Tabletták árnya hull
szemdre.
Elmúlnak napok, hetek.
Selyempapírban
szikkad a remény.
Asztalkádon
szóló, sütemény.

családot alapítani és a gyereket
tisztességesen nevelni... Kibírni azokat a
kacsaringókat, amelyeken nemzedékünk
átment — okkal vagy ok nélkül —, s nem
megrokkanni, nem lezúlni és nem el-
aljasodni az „egy nap a világ” nihilizmu-
sáig; megőrizni az emberi méltóságot, s
nem megundorodni az embertől (mert
azért eklektikus erkölcsi viszonyaink kö-
zött erre is volt és van mód bőven).
Szilárd morális alappal tovább szolgálni
azt, amire elköteleztem magam — nem
egy „szimpla” nemzedék útja ez.

Nem azok a számottevők és a mérv-
adók, akik kislátnak, elbuknak, akik si-
lányabbak jellemükben. Nem lehet irány-
adónak tekinteni a törtéteket, a hízelgő-
ket, mert az sem általános. S egyébként
is a nagy földobó erő nem szelektált eti-
kai, pszichikai, karakterisztikai módsze-
rekkel. Igaz tehát, hogy ilyenek is vol-
tak és vannak. Ez is beletartozik a szin-
tézisbe.

Mindig megrendülök azonban, amikor
olvasom, hallom — sajnos egyre gyakrab-
ban —, hogy szívóroham vitte el ezt is,
azt is, élete virágában. Mostanában a
szívük öli meg az embereket, különösen
ezekben a munkakörökben. Azt hiszem,
ez sem véletlen. Az a baj, hogy legtöbb-
szőr nevéletlen gyerekek maradnak há-
tra, akik végignézik a kijáró pompával
nyújtott végtisztességet és azután... az-
után minden a feledésbe merül. Előfordul,
hogy a gyerekek, akik így kikerültek az
apjuk árnyékából, alig találják valakire,
aki jövőjük fölött öröködjön az életben
maradottak közül. Fájdalom, mert az em-
beri számítás a mi sorainkban sem rit-
ka. A humanitás sem olyan gyorsan ver-
gyökeret, mint amilyen mértékben szeret-
nénk. Itt is indokolt leszámolni bátrab-
ban a korábbi szentimentalizmussal.

Ne gondoljuk az olvasó, hogy valamilyen
privilegizált szeretnék kicsikarni ettől a
nemzedék közmunkásai számára. Mind-
össze érzékeltetni próbáltam, hogy a kör-
kép megrajzolásának alapvonulata az: ho-
gyan és milyen áron jutott el a mun-
kásosztály a tudományos akadémiáig, mi-
közben egy új országot teremtett a vele

együtt lépdelő milliókkal. E nemzedék ön-
vizsgálatának szintézisbe hozását valaho-
gyan ezen az úton érdemes keresni. Ösz-
szefüggő egységes folyamat ábrázolásában,
a típusok és figurák sajátosan e nemze-
dek típusai és figurái, mert nincsen előd-
jük és nem lesz utódjuk abban az érte-
lemben, ahogyan a színre léptek és aho-
gyan lelétek életüket.

4

Önvizsgálat azért nem kezdődhetett
meg korábban, mert ez a nemze-
dek most kezd azonosulni nagy tö-
megekben mindazzal, amit két évtizede
tesz. Nemcsak az értelem fogja át cele-
kedeteinket, hanem érzelmileg is magunk-
hoz tartozónak tekintjük a várost, a fal-
ut, az üzemet, községet és újra fölfedez-
zük hazánkat, szülőházunkat. Ez nemcsak
az egyszerű emberre, de az alkotó mű-
vészre is érvényes. Amit hiányolni lehet,
hogy a mai negyvenéves alkotók nem
nyúlnak bátrabban saját dolgainkhoz.
Néha a könnyebb ellenállást választ-
ják, pedig nekik kell belevágni
mindabba, amit eddig tettünk. Az
országban szabad a légkör ahhoz,
hogy ez megtegyék. Ma már senki
sem vitatja, hogy egy kör művészi ábrá-
zolása sok szépet és kevesebé szépet mutat
fel. Senki sem kíván a valóságtól el-
ütő hozsannát, hanem mély, igaz, őszinte
ábrázolást vár e nemzedék önmagáról és
tetteiről.

Az viszont igaz, hogy erről a korról
vallani hitelesen és őszintén csak úgy le-
het, ha teljes mértékben azonosul vele az,
aki szól róla. Az el nem kötelezett-
ség alapján nem lehet őszintén, magas
hőfokon megmutatni tegnapunkat és ma-
nkat.

Az a művészgeneráció, amely megkez-
dte nemzedékünk önvizsgálatát, jó úton
jár. Ezt művei bizonyítják. Nagyobb bá-
torúságra és felelősségre van szükség. Az
előjelek biztatók, tárgitsuk a látóha-
tárt, hogy beleférjenek a legfontosabb ele-
mek, mozzanatok, változások és embe-
rek.